

מחשבה רבים ככל האפשר. בעידן שבו הולכת וגדלה ההבנה כי חציית הגבולות הדיסציפלינריים פותחת אופקים חדשים של מחשבה, על כתב העת מוטלת החובה להשתלב במגמה זו ביתר שאת.

הגיליון התמישי של ג'מאעה הוא גם האחרון בעריכתי, והוא נערך במשותף עם חיה במבג'י-ספורטס. הגעתי למסקנה שאחד התנאים להמשך קיומה של הדינמיות שאנו מבקשים לדבוק בה טמון בתחלופה סדירה של הסטודנטים המכהנים במערכת כתב העת, תנאי שעל העורכים עצמם לעמוד בו. אני מעביר את שרביט העריכה לחיה במבג'י-ספורטס מתוך ידיעה ברורה שבעריכתה ובסיועו של חגי רם ג'מאעה רק ילך וישתפר.

אני מבקש להודות לחגי רם, העורך המדעי. אי-אפשר להגזים בערך תשומותיו להצלחתו של כתב העת. מעורבותו בכל שלבי העריכה ומסירותו למפעל הזה היו מעוררי השראה לכל חברי המערכת. זכות הייתה לי ללמוד ממנו ועמו.

אני מבקש להודות גם לדרור זאבי, יו"ר מרכז חיים הרצוג לחקר המזרח התיכון והדיפלומטיה, על תמיכתו האישית ועל תמיכת המרכז בג'מאעה מתחילת הדרך ולכל אורכה.

מסגל המחלקה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת בן-גוריון שאבתי עידוד רב. אופייה הייחודי של המחלקה ובעיקר הפתיחות המאפיינת את האנשים והנשים חברי הסגל שלה, המתאמצים תמיד להיות קשובים לתלמידי המחלקה, היוו מצע אידיאלי להתפתחותו של כתב העת וללא ספק כך יהיה גם בעתיד.

אני מודה לחברי מערכת ג'מאעה לדורותיהם. מסירותם ותבונתם בהפנמת לקחים היו ויהיו תנאי להמשך קיומו של כתב העת.

מעל לכל אני מודה לכותבים שתרמו את מאמריהם, רשימות בקורת ונקודות למחשבה פרי עטם, והביעו בכך את אמונם במפעל הזה.

אבי רובין

"השפעת המערב": מסטפא כאמל וז'ולייט אדם, 1895-1908

תמי צרפתי

המאמר עוסק במסטפא כאמל כמייצג עולמה התרבותי של האליטה המשכילה במצרים של סוף המאה התשע עשרה. באמצעות יחסיו של כאמל עם ז'ולייט אדם, סופרת ועורכת עיתון צרפתייה שהייתה מקורבת לחוגים פוליטיים ואינטלקטואליים בצרפת של הרפובליקה השלישית, מבקש המאמר לבחון מחדש את המפגש התרבותי שבין "מזרח" ל"מערב". לעומת ההיסטוריוגרפיה המסורתית שתיארה אותו כמפגש של שתי מהויות תרבותיות נפרדות, מציע המאמר תיאור ופרשנות חדשים של מפגש זה. הטיעון העיקרי הוא כי חלק מהאליטה שכאמל השתייך אליה לא תפס את קיומם של מזרח ומערב באופן דיכוטומי. אנשיה של קבוצה זו, שהיו מעוגנים היטב בתרבות העוסמאנית מצרית ובו בזמן גם רחוטים בצרפתית מדוברת וכתובה, חשו כי תרבות צרפת היא חלק בלתי נפרד מעולמם התרבותי, כפי שהייתה גם התרבות העוסמאנית מצרית-אסלאמית. בניגוד למה שמקובל לחשוב, בשביל קבוצה דורית זו לא היה המפגש עם המערב טראומטי אלא הדרגתי, מורכב ומשתנה.

מאמר זה דן בקבוצת משכילים מצריים בשלהי המאה התשע עשרה ותחילת המאה העשרים. באמצעות התבוננות בקבוצה זו, ובעיקר במסטפא כאמל ובקשריו עם הסופרת והעיתונאית הצרפתייה ז'ולייט אדם (Juliette Adam), מבקש המאמר לבחון סוגיה מרכזית בחקר המזרח התיכון, סוגיית "המפגש עם המערב". הסעגה היא כי קבוצה של משכילים שנולדו במצרים בתקופת שלטונו של הח'דיו אסמאעיל והגיעו לבגרות בתקופת הכיבוש הבריטי, עיצבו את עולמם התרבותי מתוך דיאלוג מתמיד

מאמר זה מבוסס על עבודת מ.א. שהוגשה לבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל-אביב בהנחייתו של ד"ר אבנר בן-עמוס. ברצוני להודות לפרופ' אהוד טולידאנו על עזרתו בשלבים השונים של כתיבת העבודה ובעיקר על כך שלימד אותי במסגרת שיעוריו במשך השנים להתבונן באינטראקציות חברתיות-תרבותיות ככאיינטראקציות בין בני אדם. אלה מטיבין אינן קשירות, אלא מורכבות ומרוככות.